

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СТУДЕНТА-МЕДИКА ЯК ДЖЕРЕЛО ПРОФЕСІЙНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

DEVELOPMENT OF MOTIVATION FOR LEARNING A FOREIGN LANGUAGE BY A MEDICAL STUDENT AS A SOURCE OF PROFESSIONAL IMPROVEMENT

У статті описано ефективна технологія еволюції розвитку мотивації до вивчення іноземної мови студентів медичних вищих навчальних закладів. Зокрема, опрацьовано ряд вітчизняних та зарубіжних наукових розвідок, присвячених питанню розвитку мотивації у студентів вищів до вивчення іноземної мови. Досліджено значення дефініції «мотивація» та її трактування в сучасній науці, визначено її основні типи, які варто розвивати в контексті вивчення іноземної мови. Робиться акцент на сутність і механізми функціонування внутрішньо мотивованої діяльності. Визначено, яку роль відіграє знання іноземної мови (зокрема англійської) для професійного становлення спеціалістів медичних професій у сучасному суспільстві. Окреслено, як впливають глобалізаційні та інші процеси на спілкування між лікарями з різних країн, та як знання англійської може оптимізувати процес цієї комунікації. З'ясовано сутність зовнішніх та внутрішніх мотивів у студентів-медиків до вивчення іноземної мови. Виокремлено основні чинники, що детермінують самореалізацію суб'єктів процесу навчання: наявність інтелектуальної ініціативи та пізнавальної мотивуючої активності, прагнення зреалізувати свій потенціал та психологічної готовності до самосвітної діяльності. Проаналізовано актуальний досвід використання мотиваційних методик, які застосовують у своїй професійній діяльності викладачі вищих навчальних закладів. Описано психолого-педагогічні та вікові особливості, передумови формування мотивації у студентів. Виділено найперспективніші мотиваційні установки, здатні стимулювати інтерес студента-медика до вивчення іноземної мови; стверджується, що особистісні якості сформовані на цій основі стають передовими, забезпечують всебічний розвиток особистості. Обґрунтовано значення іноземної мови для професійного становлення працівників медичної галузі.

Ключові слова: іноземна мова, студенти-медики, мотивація, зовнішні та внутрішні

мотиви до вивчення іноземної мови, аналіз актуального досвіду.

The article presents the most effective methods and techniques for forming motivation to learn a foreign language by students of medical universities. In particular, a number of domestic and foreign scientific investigations devoted to developing motivation of students of higher educational institutions to study a foreign language have been considered. The significance of the definition of "motivation" concept and its interpretation in modern science is studied, its main types that should be developed within learning a foreign language are identified. The essence and mechanisms of functioning of internally motivated activity are accented. The role of knowledge of a foreign language (including English) for the professional improvement of medical professionals in modern society is determined. It outlines how globalization and other processes affect communication between medical professionals from different countries, and how knowledge of English can optimize the process of this communication. The main point of external and internal motives of medical students to learn a foreign language is clarified. The main factors that determine the self-realization of the students are identified: the presence of intellectual initiative and cognitive motivating activity, the desire to realize their potential and psychological readiness for self-activity. The actual experience of applying motivational methods used by teachers of higher educational institutions in their professional activity is generalized. Psychological, pedagogical, age features and prerequisites for forming motivation in students are defined. The most promising motivational attitudes that can stimulate the interest of medical students in learning a foreign language are substantiated; it's stated that personal qualities being formed on this basis become leading, provide comprehensive evolution of an individual. The importance of a foreign language for the professional development of medical workers is grounded.

Key words: a foreign language, medical students, motivation, external and internal motives within learning a foreign language, analysis of current information.

УДК 378.015.3:005.32:811.1/9:61
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/45.44>

Томашевська А.Ю.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри іноземних мов
Буковинського державного
медичного університету

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Розвиток медицини в сучасному світі відбувається так само стрімко, як і становлення суспільства загалом. Глобалізаційні процеси сьогодні не лише дають змогу лікарям обмінюватися досвідом, але і кидають виклики для світової медичної спільноти, одним із яких стала пандемія 2019 року, що з надзвичайною швидкістю поширилася планетою в умовах активної міжнародної комунікації та еміграційних процесів. Розповсюдження хвороби, яке ми спостерігаємо в наш час, вимагає такої ж реакції від лікарів. В епоху інтерактивних технологій для співпраці з міжнародними колегами лікарям не треба чекати виходу чергового часопису чи вирушати у довготривале відрядження

за кордон. Розвиток комп'ютерних технологій та мережа Інтернет допомагають спілкуватися лікарям з усього світу, і в режимі реального часу ділитися цінним досвідом та порадами. За таких умов знання англійської мови, як мови міжнародного спілкування, стає необхідною передумовою професійного становлення будь-якого медичного працівника. І, якщо практикуючі лікарі переконуються в цьому на власному досвіді, то студенти медичних ВНЗ мають це усвідомити вже у процесі навчання. Без сумніву, в системі сучасної фахової освіти проблема мотивації студентів-медиків до вивчення іноземних мов стає надзвичайно важливою не тільки в своєму лінгвістичному розумінні, а і суто в практичних цілях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сучасні наукові періодичні видання містять багато публікацій, що висвітлюють проблему мотивації до вивчення іноземної мови у вищій школі. І. Оришин вважає, що в контексті сучасної глобалізації цих процесів актуалізується проблема вивчення іноземної як мови міжнародного спілкування. Також вище згаданий науковець пояснює, що існують різні визначення поняття «мотивація» (від лат. «*movere*» - рухати) - це *спонукання до дії, здатність задовольняти потреби за допомогою будь-якої діяльності*. Мотивація також трактується як *динамічний психофізіологічний процес*, що визначає поведінку людини, її організованість та спрямованість, стійкість та активність [5].

Науковці Л. Гурєєва та Н. Козьміна пропонують використовувати *сінквейн* (вірш, що складається з п'яти рядків) під час вивчення іноземної мови у вищій школі, стверджуючи при цьому, що такий прийом здатний підвищити мотивацію студентів до навчання іноземної мови [2].

О. Знанецька та В. Райлянова, аналізуючи проблеми мотивації навчання іноземної мови у виші, стверджують, що у сучасному світі знання іноземної мови стає необхідним складником будь-якої успішної професійної діяльності. При цьому науковець влучно зазначає, що людина буде в змозі вивчити іноземну мову лише за умови, що сама відчуватиме необхідність у цьому, або, інакше кажучи, буде зацікавлена [4].

Г. Міхненко переконує, що недостатньо мотивовані студенти на заняттях з вивчення іноземної мови перебувають у двох діаметрально-протилежних психічних станах: нудьги, або тривоги [6].

Г. Васянович наголошує, що основною ланкою структури діяльності дорослої людини виступають мотиви. Враховуючи психологічний постулат єдності свідомості, особистості та діяльності, мотиви треба розглядати і в ракурсі процесу діяльності. І тут мотив виступає як психічне явище, що є усвідомленим поштовхом до певної діяльності та спонукальною причиною дії [1].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Як бачимо, мотивація до вивчення іноземних мов є одним із досліджуваних питань сучасної наукової галузі іноземної лінгвістики. Недостатньо висвітленою у вітчизняних наукових працях залишається проблема формування такої мотивації у студентів медичних вищих навчальних закладів, що потребує застосування нового підходу викладачів-практиків до викладання англійської мови спеціального вжитку, який би базувався на принципах забезпечення мотиваційної достатності, яка полягає в зорієнтованості на професійні інтереси майбутніх лікарів та дидактичну інтеграцію з ведучими фаховими дисциплінами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мотивація - це процес реалізації мотивів. Одним

з важливих етапів у розвитку особистості є формування мотивів досягнення. Мотив виступає вищою формою спонукання і регуляції діяльності, взаємодії людини з навколишнім середовищем.

Період юнацтва характеризується стабілізацією емоційного фону, підвищенням самоконтролю, саморегуляції. У завданнях можна використовувати емоційно-образний стиль, зображення типових відносин людини і суспільства. У цей період становлення особистості відбувається активний розвиток мотиваційної сфери. Головне місце в навчанні займають мотиви, пов'язані з самовизначенням і підготовкою до самостійного дорослого життя. Формуються інтереси до теоретичних проблем та досліджень, наукової діяльності, пошуків, самостійної дослідної діяльності [1].

Для того, щоб визначити найефективніші методи еволюції мотивації до вивчення іноземної мови у студента-медика як джерела професійного зростання, потрібно, насамперед, з'ясувати ключові види мотивації, які варто розвивати у цьому контексті. Китайський науковець Zhu Quan пропонує розрізнати *асимілятивну* й *інтегративну мотивацію*.

Інтегративна мотивація – це бажання людини, яка вивчає іноземну мову, оволодіти нею для того, щоб спілкуватися з носіями цієї мови, або дізнаватися про них якнайбільше.

Асимілятивна мотивація – це бажання стати невід'ємною частиною іншомовного соціуму. Цей тип мотивації зазвичай вимагає тривалого контакту з носіями іншої мови [9].

В контексті вивчення іноземної мови студентами медичних ВНЗ слід враховувати поняття внутрішньої мотивованої діяльності, тобто такої, яка не передбачає очевидної винагороди. Внутрішньо мотивована поведінка спрямована на досягнення певної внутрішньої винагороди, зокрема почуття компетентності та самовизначення. З іншого боку, потужним стимулом для вивчення іноземної мови може стати зовнішня мотивація, тобто діяльність задля очікуваної винагороди. Типовими зовнішніми винагородами є гроші, призи, оцінки та навіть певні типи позитивних відгуків. Дії, ініційовані виключно задля уникнення покарання, також мають зовнішню мотивацію.

З огляду на це належить з'ясувати сутність зовнішніх та внутрішніх мотивів у студентів-медиків до вивчення іноземної мови. Саме орієнтація на ці мотиви дозволить викладачеві обрати оптимальні методи і прийоми мотивування майбутніх медичних працівників під час вивчення іноземної мови.

Науковці Л. Захарова та П. Черних виокремлюють ряд чинників, які найбільше впливають на мотивацію до вивчення іноземної мови у студентів:

- перспективи кар'єрного росту, які надає володіння мовою (можливість у майбутньому посісти престижну посаду, брати участь у закордонних обмінах);

- досвід спілкування іноземною мовою безпосередньо з іноземцями, тобто можливість ще у процесі вивчення мови відчувати ефективність та корисність набутих знань і навичок;

- позитивне ставлення до власного процесу вивчення мови, інтерес до різних форм навчальної діяльності, підсилений впевненістю у своїх силах;

- викладач мови, а саме – оцінка суб'єктом навчання його/її особистих та професійних якостей [3].

Для окреслення мотиваційних настанов для студентів-медиків до вивчення іноземної мови ми користуватимемося класифікацією видів мотивації О. Лукановська [7], адаптувавши її до сучасних реалій та особливостей професійного спрямування студентів досліджуваного напрямку.

Професійна мотивація. Для майбутніх лікарів важливим є усвідомлення того, що знання іноземної мови дасть їм можливість вільно спілкуватися із зарубіжними колегами. Крім того, володіння іноземною мовою значно підвищує шанси лікаря чи студента-медика на стажування за кордоном, а це – можливість відчувати себе частиною міжнародної медичної спільноти, отримати пристойну роботу за кордоном і вищий рівень заробітної плати. О. Фокаф стверджує, що студентам, які вирішили стажуватися за кордоном, варто переконатися у відсутності проблем з комунікацією [8].

Пізнавально-освітня мотивація. Цей тип мотивування полягає в розумінні майбутніми лікарями того, що в сучасному світі неможливо обійтися без знання іноземної мови. В основі цього мотиву – прагнення студента стати всебічно розвинутою особистістю, цікавим співрозмовником.

Інтелектуально-розвивальна мотивація. Професія лікаря вимагає постійного професійного вдосконалення, підвищення кваліфікації, здобуття нових навичок. Засвоєння нових знань, у тому числі й іноземної мови, розвиває пам'ять, мислення, волю та інші характеристики особистості, важливі для успішної кар'єри сучасного лікаря.

Комунікаційна мотивація. Студенти-медики мають усвідомлювати, що знання іноземної мови дозволяє вільно комунікувати з її носіями не лише у професійному, а й в особистому плані. Завдяки цьому можна розширити коло свого спілкування, знайти нових друзів, радників, консультантів і т. ін.

Емоційно-ціннісна мотивація. Цей тип мотивів пов'язаний із відчуттям позитивних емоцій, задоволення від занять іноземною мовою. Позитивні емоції, які студенти відчувають на заняттях, здебільшого залежать від викладача, його уміння створити умови психологічного комфорту, зацікавити, обрати актуальний дидактичний матеріал.

Мотивація престижності. Цей тип мотивів базується на уявленнях щодо престижності знання іноземної мови, володіння нею.

Матеріально-практична мотивація. Цей тип мотивів можна назвати прагматичним, адже він передбачає отримання конкретної винагороди за свої досягнення. Для студентів-медиків такою винагородою може стати робота чи стажування за кордоном, подорож чи участь у програмах обміну студентами. Не варто забувати також і про оцінювання, загальний рейтинг та середній бал для отримання стипендії – ці елементи заохочення також мотивують студентів до вивчення іноземної мови.

Орієнтуючись на вище сказане, окреслимо загальні методологічні принципи, якими повинен керуватися викладач іноземної мови, що викладає цей предмет у медичних виші, а саме:

- *комунікативне спрямування*: оволодіння іншомовним матеріалом має забезпечувати комунікативні потреби студентів-медиків - особистісні і професійні;

- *особистісна та професійна спрямованість*: майбутніх медичних працівників цікавить інформаційний аспект, все, що пов'язано з їхньою майбутньою професією і тими областями науки, які вони вивчають, тому на заняттях з іноземної мови навчальний матеріал повинен бути особистісно значущим для студентів;

- *автентичність та доступність*: передбачає використання в процесі навчання інформації, отриманої з оригінальних джерел, в тому числі ресурсів мережі Інтернет, засобів масової інформації та телекомунікації.

Завдання викладача іноземної мови має полягати в розширенні зони зовнішньої мотивації шляхом формування оптимального навчального середовища, планування довгострокових цілей, наближених до студента, таких як навчання в магистратурі в своєму вузі або за кордоном, наукової діяльності, участі в грантах і міжнародних стажуваннях, наукових онлайн-конференціях і семінарах.

Висновки. Оволодіння іноземною мовою – складана щоденна праця, яка вимагає наявності певних розумових здібностей, наполегливості, бажання і сили волі. Мотивація у вивченні іноземної мови є одним із найвпливовіших факторів, від якого залежить успіх студента у цьому виді навчальної діяльності. Мотивація була і залишається важливою темою дослідження в галузі прикладної лінгвістики. В умовах глобалізації вивчення іноземної мови є необхідним складником успішного професійного становлення сучасного лікаря. У процесі оволодіння іноземною мовою студенти-медики можуть керуватися двома основними типами мотивів: *внутрішніми* і *зовнішніми*. З одного боку викладач повинен орієнтуватися на *внутрішню мотивацію* студента, його особистісні завдання і потреби, розвивати інтерес до іноземної мови як способу полікультурного спілкування, сприяти розширенню кругозору студентів. З іншого боку – *зовнішня мотивація*, яка полягає

в досягненні майбутніми медиками певних професійних цілей: робота чи стажування за кордоном, обмін досвідом з іноземними колегами, підвищення кваліфікації тощо.

Обираючи методи і прийоми вивчення іноземної мови у медичних ВНЗ, викладач повинен опиратися на мотиваційні настанови, пов'язані з використанням іноземної мови для професійного розвитку лікаря. Для цього потрібно використовувати той дидактичний матеріал, що пов'язаний з майбутньою професією і тими областями науки, які вивчають студенти-медики.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Васянович Г. П. Основи психології : навч. посіб. Київ: Педагогічна думка, 2012. 114 с.
2. Гурєєва Л. В., Козьміна Н. А. Синквейн – прийом активації пізнавального процесу студентів немовних ВНЗ. Веб-сайт: URL: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1257>
3. Захарова Л., Черних П. Структура мотивації до вивчення англійської мови у курсантів вищих військово-навчальних закладів та шляхи її корекції. *Вісник Львівського університету. Сер. Міжнародні відносини*. 2012. № 31. С. 350-359.
4. Знанецька О. М., Райлянова В. Е. Проблеми мотивації навчання іноземної мови у вищій школі. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 2. С. 87-92.
5. Орищин І. Мотивація – важливий фактор у вивченні іноземних мов у закладі вищої освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 2. С. 55-58. doi: 10.33272/2522-9729-2020-2(191)-55-58
6. Міхненко Г. Є. Мотивація як рушійна сила процесу оволодіння іноземною мовою студентів немовних вузів. Веб-сайт: URL: http://www.rusnauka.com/2_ANR_2010/Philologia/1_57399.doc.htm
7. Лукановська О. Розвиток іншомовних здібностей студентів нефахових спеціальностей у контексті вимог сучасності. *Вісник Львівського університету. Сер. Педагогічна*. 2010. № 26. С. 117-124. doi: 10.30970/vpe.2010.26.4946
8. Фокаф О. Як потрапити на медичне стажування за кордоном [Електронний ресурс] / <https://studway.com.ua/medichne-stazhuvannya/>.
9. Zhu Quan. Motivation for a Second or Foreign Language Learning. *SHS Web of Conferences*. 2014. Vol. 6. P. 04004. doi: 10.1051/shsconf/20140604004 URL: https://www.shs.conferences.org/articles/shsconf/pdf/2014/03/shsconf_ifsr2013_04004.pdf